

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ
АРБІТРАЖ”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства *Н. В. Плахотнюк*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 9 від 16.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Плахотнюк Н. В. Навчальна програма дисципліни “Міжнародний комерційний арбітраж” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 28 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Міжнародний комерційний арбітраж”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, практичні завдання, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2009
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Привабливість міжнародного комерційного арбітражу для великого світового бізнесу неминуче привела до того, що нині арбітраж став основною формою вирішення спорів у галузі міжнародних економічних відносин. Знання основних правил функціонування комерційного арбітражу є необхідною умовою для успішної діяльності суб'єктів господарювання на міжнародних ринках. Однією з переваг комерційного арбітражу є високий ступінь його регламентації в рамках конвенцій як універсального, так і регіонального рівня. Разом з тим варто зазначити, що на відміну від норм міжнародних конвенцій, що є загальнодоступними, ознайомлення з нормами національного законодавства найчастіше спричиняє значні труднощі, пов'язані як з подоланням мовного бар'єра, так і з одержанням достовірної інформації на предмет наявності і практики застосування таких норм.

Істотний вплив на поширення арбітражу мала Нью-Йоркська конвенція про виконання іноземних арбітражних рішень, прийнята 10 червня 1958 р. на конференції Організації Об'єднаних Націй. Упорядкуванню і вдосконаленню міжнародно-договірної регламентації арбітражу сприяла і Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж, прийнята 21 квітня 1961 р.

Особливої уваги заслуговує діяльність інститутів ООН, що спрямована на уніфікацію правил арбітражної процедури. Йдеться про комісію ООН по праву міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Економічну комісію ООН для Європи (СЕК) і Економічну комісію ООН для Азії і Далекого Сходу (ЕКАДС). Під егідою ЕКАДС розроблено Правила міжнародного комерційного арбітражу (квітень 1966 р.), під егідою ЮНСІТРАЛ – Арбітражний регламент (квітень 1976 р.) і Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж (червень 1985 р.).

Особливої актуальності для України ці питання набувають нині, коли вона як незалежна держава прагне ввійти до кола цивілізованих країн світу, а отже, вирішити завдання докорінного реформування національного законодавства, зокрема законодавства, яке забезпечує правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності, іноземних інвестицій та інших форм міжнародного економічного співробітництва.

Верховна Рада України 24 лютого 1994 р. прийняла Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж” із двома додатками до нього: Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд і Положення про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України. В основу Закону покладено вищезгаданий Типовий закон Комісії ООН по праву міжнародної торгівлі 1985 р., схвалений Генеральною Асамблеєю ООН.

Навчальна програма з “Міжнародного комерційного арбітражу” призначена для студентів спеціальності “Правознавство”, а також інших спеціальностей, що займаються питаннями зовнішньоекономічної діяльності.

Мета дисципліни:

- ознайомлення студентів з особливостями, основними поняттями, категоріями, інститутами міжнародного комерційного арбітражу;
- забезпечити правову підготовку, спрямовану на формування інтелектуального потенціалу висококваліфікованих працівників, що володіють основами теоретичних знань у сфері міжнародного комерційного арбітражу, необхідних для їхньої майбутньої трудової діяльності тощо.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні *знати:*

- основні напрями міжнародно-правової діяльності України на сучасному етапі її розвитку;
- основні проблеми міжнародного комерційного арбітражу України;
- предмет і завдання курсу “Міжнародний комерційний арбітраж”;
- зв'язок міжнародного комерційного арбітражу з іншими галузями права;

вміти:

- використовувати набуті знання з міжнародного комерційного арбітражу у практичній діяльності;
- працювати з зовнішньоекономічними договорами, універсальними та регіональними конвенціями щодо регулювання діяльності міжнародного комерційного арбітражу, а також тлумачити їх відповідно до конкретних ситуацій;
- оцінювати сучасні політичні події у світлі міжнародного права.

Дисципліна “Міжнародний комерційний арбітраж” вивчається після засвоєння теорії держави і права, міжнародного права, цивільного права.

За результатами вивчення дисципліни складається іспит.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Міжнародний комерційний арбітраж як один із основних засобів розв’язання спорів, що виникають у сфері міжнародних комерційних відносин
1	Міжнародно-правові засоби вирішення міжнародних спорів і конфліктів
2	Поняття третейського порядку вирішення спорів
3	Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу
4	Історія розвитку міжнародного комерційного арбітражу
5	Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу
	Модульний контроль
	Змістовий модуль II. Арбітражне провадження та виконання арбітражних рішень
6	Арбітражна угода, її види
7	Відвід державного суду з непідсудності
8	Відвід третейського суду з непідсудності
9	Порядок розгляду спорів міжнародним комерційним арбітражем

1	2
10	Арбітражне рішення
11	Скасування арбітражного рішення
12	Визнання та виконання арбітражних рішень Модульний контроль
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ”

Змістовий модуль I. Міжнародний комерційний арбітраж як один із основних засобів розв’язання спорів, що виникають у сфері міжнародних комерційних відносин

Тема 1. Міжнародно-правові засоби вирішення міжнародних спорів і конфліктів

Становлення та розвиток принципу мирного вирішення міжнародних спорів. Основні міжнародно-правові акти, які відображають його зміст.

Поняття та джерела права мирного вирішення міжнародних спорів. Види міжнародних спорів. Поняття і види мирних засобів їх вирішення. Безпосередні переговори як головний початковий засіб вирішення міжнародних комерційних спорів. Консультація як особлива форма переговорів.

Добрі послуги та посередництво, спільне і відмінне між ними.

Судові засоби, їх загальна характеристика.

Міжнародні третейські суди (арбітражі). Історія розвитку і процедура діяльності третейських судів. Постійна палата Третейського суду в Гаазі. Арбітражна процедура і правила арбітражного процесу.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 2. Поняття третейського порядку вирішення спорів

Міжнародний комерційний арбітраж. Поняття міжнародного комерційного арбітражу. Відмежування міжнародного комерційного арбітражу від “внутрішнього арбітражу”. Відмежування арбітражу, арбітражних судів та державних арбітражних судів. Значення термінів “арбітраж”, “арбітражний суд”.

Третейські суди в справах, підсудних державним судам.

Третейські суди як різновид юрисдикційних органів, які вправі вирішувати спори.

Третейські суди в сфері вирішення міжнародних комерційних спорів.

Риси, що характеризують третейські суди та процедуру вирішення спорів третейськими судами. Відмежування третейських судів від державних судів та порядку відправлення державними судами правосуддя в сфері цивільно-правових відносин. Юридична природа третейських судів. Особливості фінансування третейських судів, призначення третейських суддів. Особливості статусу третейських суддів.

Види міжнародних комерційних третейських судів.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 3. Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу

Види міжнародних комерційних третейських судів. Види комерційного арбітражу: випадковий та інституційний. Процедура випадкового арбітражу. Місце інституційного арбітражу і його формування. Наявність власних правил процедури, порядок утворення складу арбітражу і вирішення комерційних спорів. Еволюція інституційного арбітражу, спеціалізація постійно діючих арбітражів. Арбітражі загальної юрисдикції, предмет їх розгляду. Арбітражі з спеціальною (обмеженою) юрисдикцією та їх компетенція. Деякі особливості щодо остаточного характеру рішення арбітражу в окремих країнах. Класифікація міжнародних комерційних третейських судів та критерії такої класифікації. Арбітражі ad hoc. Постійно діючі міжнародні комерційні третейські суди. Сутність арбітражу ad hoc. Визначення кількісного та персонального складу арбітражу ad hoc. Особливості організації арбітражу ad hoc та формування його складу. Повнова-

ження складу третейського суду ad hoc. Рішення третейського суду ad hoc. Особливості арбітражного процесу третейського суду ad hoc. Процедура розгляду спору третейського суду ad hoc. Наслідки відсутності погодженої процедури розгляду спору сторонами. Сутність арбітражу ad hoc. Арбітражні угоди, в яких передбачається арбітраж ad hoc та питання, що вирішуються в цих угодах. Випадки, коли сторони регламентують усі або більшість питань процедури, згідно з якою має відбуватися розгляд спору. Правові наслідки, коли сторони ігнорують всі інші важливі питання у разі звернення до арбітражу ad hoc.

Регламенти, які рекомендуються для застосування арбітражами ad hoc та призначення цих регламентів (Регламент ЄЕК ООН 1966 р.; правила міжнародного комерційного арбітражу Економічної комісії ООН для Азії та Далекого Сходу (ЕКАДС) 1966 р.; арбітражний регламент Комісії ООН по праву міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) 1976 р.). Поняття регламентів міжнародних комерційних третейських судів. Умови застосування положень того чи іншого регламенту при арбітражі ad hoc. Форми домовленості сторін про застосування певного регламенту. Положення регламенту, що буде застосовуватися при розгляді певного спору та приклади з цього питання. Повноваження третейського суду після виконання арбітражем ad hoc своїх обов'язків.

Постійно діючі міжнародні комерційні третейські суди. Відмежування постійно діючих міжнародних комерційних третейських судів від арбітражів ad hoc. Організаційна структура постійно діючих комерційних третейських судів та мета їх існування і діяльності. Поняття постійно діючих міжнародних комерційних третейських судів. Арбітражні організації чи установи, мета їх створення та функціонування. Підстави створення таких установ. Відомі арбітражні установи. Особливості та підстави функціонування постійних арбітражних (третейських) органів. Невід'ємний атрибут практично кожного постійно діючого арбітражного органу. Призначення “рекомендаційного списку арбітрів”. Рекомендаційний список МКАС і МАК при Торговельно-промисловій палаті України. Юридичний статус постійно діючих арбітражних органів.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 4. Історія розвитку міжнародного комерційного арбітражу

Загальна характеристика Закону Російської Федерації “Про міжнародний комерційний арбітраж” 1993 р. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражні угоди. Основні положення Статуту Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті РФ. Призначення арбітрів. Арбітражне провадження. Стягнення арбітражних витрат і зборів. Юридична сила арбітражного рішення. Оскарження арбітражних рішень. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Загальна характеристика Закону Білорусі “Про міжнародний арбітражний (третейський) суд” 1999 р. Інші нормативні акти, що стосуються регулювання міжнародного комерційного арбітражу.

Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражні угоди. Арбітри. Арбітражне провадження. Закінчення арбітражного розгляду спору. Стягнення арбітражних витрат і зборів. Юридична сила арбітражного рішення. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Основні положення Закону Болгарії “Про міжнародний комерційний арбітраж” 1988 р. і Цивільного процесуального кодексу. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражна процедура. Закінчення арбітражного розгляду справи. Можливість оскарження рішення арбітражного суду. Основні положення Статуту Арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті Болгарії. Подання позовної заяви до міжнародного арбітражу. Вимоги до позовної заяви. Призначення і відвід арбітрів. Компетенція третейського суду. Арбітражне провадження. Закінчення арбітражного розгляду справи. Стягнення арбітражних витрат і зборів. Юридична сила рішення, винесеного міжнародним арбітражем. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Загальна характеристика законодавства Румунії про міжнародний арбітраж. Повноваження міжнародного арбітражу. Вимоги до арбітражної угоди. Арбітражна процедура. Закінчення арбітражного розгляду. Статут Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті Румунії. Компетенція арбітрів. Арбітражне провадження. Стягнення арбітражних витрат і зборів. Юридична сила арбітражного рішення. Визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Загальна характеристика положень Цивільного процесуального кодексу 1964 р. Польщі, які стосуються третейського розгляду справ. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражні угоди. Статут Арбітражного суду при Національній господарській палаті Польщі. Призначення і відвід арбітрів. Компетенція третейського суду. Арбітражний розгляд справи. Закінчення арбітражного розгляду справи. Узгоджувальне провадження. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Загальна характеристика Закону Угорщини “Про міжнародний комерційний арбітраж” 1994 р. Вимоги до арбітражної угоди. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Арбітражна процедура. Закінчення арбітражного розгляду справи. Можливість оскарження рішень арбітражного суду. Визнання і виконання іноземних арбітражних рішень. Основні положення Статуту Арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті Угорщини. Подання позовної заяви до міжнародного арбітражу. Вимоги до позовної заяви. Призначення і відвід арбітрів. Компетенція третейського суду. Арбітражне провадження. Закінчення арбітражного розгляду справи. Стягнення арбітражних витрат. Арбітражні збори. Юридична сила рішення, винесеного міжнародним арбітражем.

Законодавство Чехії про міжнародний комерційний арбітраж. Повноваження третейського суду. Вимоги до арбітражної угоди. Оскарження рішень арбітражного суду. Основні положення Статуту Арбітражного суду при Господарській палаті Чеської Республіки і Аграрній палаті Чеської республіки. Призначення і відвід арбітрів. Арбітражне провадження. Закінчення арбітражного розгляду. Стягнення арбітражних витрат і зборів. Мирова угода. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Загальна характеристика законодавства Швеції про міжнародний комерційний арбітраж. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Вимоги до арбітражної угоди. Юридична сила рішення, винесеного міжнародним арбітражем. Оскарження рішень арбітражного суду. Регламент Арбітражного інституту Торгової палати Стокгольма 1999 р. Подання прохання про арбітраж. Призначення і відвід арбітрів. Компетенція третейського суду. Подання позовної заяви. Арбітражне провадження. Закінчення арбітражного розгляду справи. Арбітражні витрати і збори. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Положення про арбітражний суд Німецької інституції з арбітражної справи. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Вимоги до арбітражної угоди. Юридична сила рішення, винесеного міжнародним арбітражем. Можливість оскарження рішень арбітражного суду. Статут Німецької інституції з арбітражної справи. Подання позовної заяви до Інституції з арбітражної справи. Вимоги до позовної заяви. Призначення і відвід арбітрів. Компетенція третейського суду. Арбітражне провадження. Закінчення арбітражного розгляду справи. Арбітражні витрати і збори. Визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Загальна характеристика законодавства Франції про міжнародний торговий арбітраж. Сфера застосування арбітражного способу вирішення спорів. Вимоги до арбітражної угоди. Подання позовної заяви до міжнародного арбітражу. Вимоги до позовної заяви. Призначення і відвід арбітрів. Компетенція третейського суду. Арбітражне провадження. Закінчення арбітражного розгляду справи. Стягнення арбітражних витрат. Арбітражні збори. Юридична сила рішення, винесеного міжнародним арбітражем. Можливість оскарження рішень арбітражного суду.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 5. Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу

Женевський протокол про арбітражні застереження 1923 р. і Женевська конвенція про приведення до виконання іноземних арбітражних рішень 1927 р. Московська конвенція про вирішення арбітражним шляхом цивільно-правових спорів, які витікають з відносин економічного і науково-технічного співробітництва 1972 р. та Київська конвенція про порядок вирішення спорів, пов'язаних зі здійсненням господарчої діяльності 1992 р. Сфера застосування цих конвенцій. Основні поняття, закріплені в текстах конвенцій. Підсудність і відвід арбітражного суду по непідсудності. Визнання і виконання іноземних арбітражних рішень. Загальна характеристика Європейської конвенції про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р. Сфера застосування конвенції. Принципи міжнародного комерційного арбітражу, закріплені в конвенції. Основні поняття, що застосовуються в тексті конвенції. Підсудність державним судам і відвід арбітражного суду по непідсудності. Процедура здійснення арбітражного процесу. Ого-

лошення арбітражного рішення недійсним. Заключні положення і застереження держав-учасниць конвенції. Конвенція 1965 р. про врегулювання інвестиційних спорів між державами і фізичними та юридичними особами інших держав. Загальна характеристика конвенції, сфера її застосування, держави-учасниці конвенції. Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів. Порядок розв'язання інвестиційних спорів, передбачений конвенцією.

Внутрішнє законодавство. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж”.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Змістовий модуль II. Арбітражне провадження та виконання арбітражних рішень

Тема 6. Арбітражна угода, її природа

Процедура арбітражу. Питання, які вирішуються сторонами в ході переговорів, що передують укладенню контракту. Ряд причин, за яких сторони самі обирають арбітраж. Способи розгляду спорів та угода сторін. Оформлення угоди сторін щодо способу розгляду спору. Арбітражне застереження. Місце арбітражного застереження в контракті. Зміст арбітражної угоди щодо різновиду регламентів або домовленості сторін.

Ознаки і умови арбітражної угоди. Історія міжнародно-правового регулювання арбітражних угод.

Природа арбітражної угоди. Форма та порядок підписання арбітражної угоди.

Право, що застосовується до арбітражної угоди.

Поняття і природа арбітражної угоди як правової основи для передачі суперечки на дозвіл третейського суду. Визначення терміна “арбітражна угода” за законодавством різних країн світу. Арбітражне застереження і третейський запис.

Вимоги до форми арбітражної угоди в різних країнах світу. Істотні і факультативні умови арбітражної угоди. Можливість визначення в арбітражній угоді права, яке буде застосовуватись при розгляді справи. Підстави для визнання арбітражної угоди недійсною.

Концепція автономності арбітражної угоди. Доктрина “компетенція компетенції”.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 7. Відвід державного суду з невідсудності

Відвід державного суду з невідсудності як спосіб забезпечення виконання арбітражної угоди.

Колізійні питання дійсності арбітражної угоди.

Оспорювання арбітражної угоди в державному суді.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 8. Відвід третейського суду з невідсудності

Інститут відводу третейського суду з невідсудності, його мета і практичне призначення. Відмінність даного інституту від інституту відводу арбітра.

Питання компетенції третейського суду щодо певного спору. Доктрина “компетенції” та доктрина автономності арбітражної угоди. Право сторін спору заперечувати компетенцію третейського суду.

Підстави для відводу третейського суду за Європейською конвенцією 1961 р. та типовим законом ЮНІСТРАЛ.

Строки для заяв про відвід третейського суду з невідсудності. Причини пропуску “строків”, “поважні причини” чи “виправдана затримка”.

Право третейського суду виносити рішення щодо своєї компетенції розглядати певний спір.

Судовий контроль за діяльністю арбітражів та його форми.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 9. Порядок розгляду спорів міжнародним комерційним арбітражем

Порівняльна характеристика арбітражного (третейського) порядку розгляду міжнародних комерційних спорів і розгляд таких спорів державними судами. Порядок пред’явлення позову у міжнародному комерційному арбітражі. Вимоги до форми позовної заяви. Документи, які прикладаються до позовної заяви. Визначення підсудності справи.

Процедура визначення кількості і призначення арбітрів. Відвід арбітрів. Припинення мандата арбітра. Порядок призначення нового арбітра.

Початок арбітражного провадження. Визначення правил процедури. Визначення місця проведення і мови арбітражного розгляду. Обрання норм права, які застосовуються при розгляді справи.

Слухання та розгляд документів. Призначення експертів. Строки розгляду справи в міжнародному комерційному арбітражі.

Порядок нарахування арбітражних витрат і зборів згідно з регламентами міжнародних комерційних арбітражів різних країн світу.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 10. Арбітражне рішення

Підстави припинення розгляду справи у міжнародному комерційному арбітражі. Можливість укладання сторонами спору мирової угоди. Винесення арбітражного рішення. Форма і зміст арбітражного рішення.

Поняття арбітражного рішення.

Форма і порядок ухвали арбітражного рішення.

Додаткові рішення. Типові строки вручення сторонам письмового рішення арбітражу відповідно до регламентів комерційних арбітражів різних країн світу.

Юридична сила рішень міжнародного комерційного арбітражу. Можливість перегляду винесеного арбітражного рішення. Сторони, які можуть вносити клопотання про перегляд рішення. Можливість оскарження рішення міжнародного комерційного арбітражу і підстави оскарження.

Внутрішнє та іноземне арбітражне рішення.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 11. Скасування арбітражного рішення

Скасування арбітражного рішення — форма судового контролю за міжнародним комерційним арбітражем. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж”, оспорування в суді арбітражного рішення.

Державні суди, яким підвідомчі справи про скасування арбітражних рішень, винесених на території України.

Ініціювання процедури оспорування арбітражного рішення.

Підстави скасування арбітражного рішення: основні і додаткові.

Європейська та Нью-Йоркська конвенції про скасування арбітражного рішення.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

Тема 12. Визнання та виконання арбітражних рішень

Міжнародно-правове регулювання визнання і виконання іноземних арбітражних рішень.

Підстави для відмови у визнанні іноземних арбітражних рішень.
Підстави для відмови у виконанні арбітражних рішень.

Женевська конвенція 1927 р. про виконання іноземних арбітражних рішень. Нью-Йоркська конвенція 1958 р. про визнання і приведення у виконання іноземних арбітражних рішень. Загальна характеристика конвенції 1958 р. Поняття і визначення, що застосовуються в конвенції. Сфера застосування конвенції, держави-учасниці конвенції. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень, встановлена конвенцією 1958 р. Підстави, передбачені конвенцією для відмови у визнанні і виконанні іноземних арбітражних рішень.

Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень, встановлена Міжамериканською конвенцією про міжнародний комерційний арбітраж 1975 р.

Національно-правове регулювання визнання і виконання іноземних арбітражних рішень. Процедура визнання і виконання іноземних арбітражних рішень в Україні. Закон України “Про міжнародний комерційний арбітраж”.

Правові наслідки добровільного невиконання рішення стороною. Установи, куди звертається сторона, що виграла спір, за примусовим виконанням рішення у разі відмови його виконувати іншою стороною. Міжнародні угоди, ще передбачають примусове виконання арбітражних рішень. Дії сторони, що програла. Підстави, за яких суд може скасувати арбітражне рішення чи відмовити в його визнанні і виконанні.

Література [1; 4; 5; 10; 19; 23–25]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Адмініструємі арбітражні суди та їх місце в системі постійно діючих арбітражних судів і судів ad hoc.
2. Арбітраж в період абсолютних монархій в XVI- XVII ст.
3. Арбітраж в Росії на початку XIX ст.
4. Арбітраж як засіб вирішення спорів у Західній Європі за часів середньовіччя.

5. Арбітраж як спосіб вирішення спорів з зовнішньоторговельних контрактів.
6. Арбітражна угода та компетенція міжнародного комерційного арбітражу.
7. Відмежування постійно діючих міжнародних комерційних третейських судів від арбітражів ad hoc.
8. Відображення природи арбітражу в законодавстві Англії, Німеччини, Росії.
9. Інститут третейського суду як перша форма правосуддя.
10. Історія розвитку інституту міжнародного комерційного арбітражу.
11. Критерії класифікації міжнародних комерційних третейських судів та їх повноваження.
12. Механізм, що забезпечує визнання і виконання рішень комерційного арбітражу за рахунок конвенційного регулювання цього питання.
13. Міжнародне публічне право і міжнародний комерційний арбітраж.
14. Особливості арбітражного законодавства багатьох держав (Франція, Бельгія, Англія, Голландія, Швейцарія) та їх вплив на специфіку міжнародного комерційного арбітражу.
15. Особливості арбітражного процесу третейського суду ad hoc та його регламентація.
16. Особливості організації арбітражу ad hoc, формування його складу та повноваження складу третейського суду ad hoc.
17. Питання процедури, порядку утворення складу арбітражу і вирішення комерційних спорів.
18. Питання розмежування між комерційним і некомерційним договорами. Комерційний договір.
19. Правовий статус арбітражу в ХХ ст.
20. Принципи виконання рішень третейських судів.
21. Природа юрисдикції третейського суду розглядати певний спір та відмежування її від юрисдикції державного суду щодо конкретного спору.
22. Процедурні питання арбітражу.
23. Розвиток арбітражу в часи середньовіччя.
24. Розвиток законодавства про арбітраж і арбітражну практику та вплив цих факторів на юридично-соціальне розуміння арбітражу.

25. Розгляд зовнішньоторговельних спорів у державних судах.
26. Співвідношення інституту третейських судів та державного судочинства у стародавні часи.
27. Способи забезпечення виконання рішення арбітра в Римському цивільному праві.
28. Сутність договірної природи арбітражу.
29. Торговий і морський арбітраж у XVIII–XIX ст.
30. Третейський порядок вирішення спорів.
31. Третейські суди як різновид юрисдикційних органів, які вправі вирішувати спори.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота є самостійним видом роботи, передбаченим навчальним планом вивчення курсу “Міжнародний комерційний арбітраж”. Її виконують студенти заочної форми навчання.

Номер теми контрольної роботи повинен відповідати останнім двом цифрам номера залікової книжки студента. Важливою умовою щодо порядку вибору теми є те, що в одній навчальній групі не повинно бути у різних студентів однакових тем.

Контрольні роботи виконуються за варіантами індивідуально кожним студентом. Якщо у студента є бажання опрацювати цікаву для нього тему, якої немає в переліку, він може звернутися до викладача з пропозицією і узгодження назви контрольної роботи.

Мета контрольної роботи — закріпити знання з навчальної дисципліни, оволодіти методами наукового аналізу, самостійного вивчати законодавчі і літературні джерела, набути навичок оформлення результатів науково-дослідної роботи.

Після вибору теми студент повинен ознайомитися з відповідним розділом (главою) підручника (посібника), що дозволить йому з'ясувати зміст та перелік питань, які мають бути розглянуті в роботі, і почати складати план, який не повинен бути надто громіздким (3–4 питання і висновок).

Вступ не обов'язковий. Якщо студент вирішив написати вступ, то в ньому не слід розкривати проблему за суттю (типова помилка). Зміст вступу зводиться до визначення актуальності теми (проблеми), ступеня її розробки в літературі тощо.

В основній частині слід чітко викласти своїми словами зібраний, творчо осмислений і систематизований матеріал.

Підбір літератури слід починати з підручників, навчальних посібників, монографій, а потім переходити до періодичних видань (статей, опублікованих у журналах, газетах).

Опрацьовуючи літературу, бажано скласти короткий конспект вивчених джерел і зробити короткі виписки. Виписки можна робити як на окремих аркушах, так і на картках. Це дасть змогу спочатку їх систематизувати за окремими питаннями плану, а згодом покласти в основу для складання загального списку використаної літератури.

У виписках необхідно занотувати відповідні реквізити: прізвище автора, назву праці, місце видання, назву видавництва, рік видання, сторінки.

У виводку (1,5–2 сторінки) студент підбиває підсумки розглянутих питань контрольної роботи.

Контрольна робота оформляється у відповідності з вимогами до оформлення наукових робіт для гуманітарних спеціальностей і подається на перевірку викладачу кафедри.

Контрольна робота друкується на білому папері формату А4 (210X297 мм) через два міжстрокових інтервали (для друкарської машинки), півтора — для комп'ютера (шрифт — Times New Roman, розмір — 14). На сторінці повинно бути не більше 28–30 рядків і витримані такі поля: ліве — 30 мм, праве — 10 мм, верхнє і нижнє — 20–25 мм.

Обсяг — 13–15 друкваних сторінок, включаючи титульний лист і зміст. Список літератури в обсяг не входить.

Важливе значення має правильне оформлення посилань на використані джерела та матеріали. Посилання оформлюється у квадратних дужках з указанням сторінки. Наприклад: *щодо визначення правової природи арбітражної угоди в юридичній науці немає єдиного підходу [23, с. 157; 53, с. 38]. Існує кілька теоретичних підходів...*

Оформлення списку літератури є важливою складовою написання контрольної роботи. До нього вносять тільки ті джерела, що вивчалися і на які зроблено посилання. Список умовно розділяється на дві частини: нормативні акти і спеціальна література (нумерація, при цьому, залишається наскрізною). Спеціальна література — монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті та ін. Джерела розміщуються в алфавітному порядку назв або прізвищ перших авторів.

Контрольна робота крім теоретичного питання включає і практичне завдання, яке студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. табл).

Перша літера прізвища студента контрольної роботи	Номер практичного завдання
А, Б, Ф, С, Х	6
Ж, Ч, Ш, Я	5
К, Є, Р, Ю	4
Т, Д, О, М	3
І, Г, З, У, Н	2
Щ, П, Л, В	1

Контрольна робота оцінюється: “зараховано”, “не зараховано”.

Не зарахована контрольна робота повертається студенту для виправлення недоліків. Після усунення недоліків її необхідно повернути разом з новим варіантом.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання № 1

А) Розкрити поняття міжнародного комерційного арбітражу та на підставі Закону України від 1994 р. “Про міжнародний комерційний арбітраж” визначити терміни “арбітраж”, “третейський суд”, “комерційний” та правила їх тлумачення у відповідності з нормами цього Закону. Дати визначення поняттям “міжнародний комерційний арбітраж” та “внутрішній арбітраж”.

Б) Розкрити сферу застосування Закону України від 1994 р. “Про міжнародний комерційний арбітраж” та на підставі його відповідних норм встановити, які саме спори передаються на розгляд міжнародного комерційного арбітражу.

В) На підставі Закону України від 1994 р. “Про міжнародний комерційний арбітраж” визначте функції, що виконуються президентом Торгово-промислової палати України.

Завдання № 2

А) Висвітлити функції президента Торгово-промислової палати України та обласних, міських (міст Києва і Севастополя) судів, Верховного Суду Республіки Крим за місцезнаходженням арбітражу.

Б) Яким чином визначається кількість арбітрів? Яким чином визначається кількість арбітрів, якщо сторони не домовилися про це? Дати відповідь на підставі Закону України від 1994 р. “Про міжнародний комерційний арбітраж”.

В) Що таке мандат арбітра? В якому випадку припиняється мандат арбітра?

Завдання № 3

А) Яким чином вирішується питання про мову в арбітражному провадженні? Обґрунтуйте свою відповідь на підставі Типового закону ЮНСІТРАЛ.

Б) Що таке арбітражне застереження? Чи може бути визнане недійсним арбітражне застереження за умов визнання недійсним договору в цілому? Знайдіть відповідну норму в Регламенті Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України.

В) В чому полягає компетенція Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України відповідно до Регламенту цього суду?

Завдання № 4

А) Підстави для оспорювання арбітражного рішення відповідно до Регламенту Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України.

Б) Дайте визначення термінів “арбітражний збір”, “витрати арбітражного провадження”.

В) Встановлення арбітражного розміру в Міжнародному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України.

Завдання № 5

А) Призначення Арбітражного регламенту Комісії Організації Об’єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі.

Б) Що являє собою повідомлення про арбітраж відповідно до Арбітражного регламенту Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі? Дайте відповідь з посиланням на відповідні його норми.

В) Яким чином відбувається призначення арбітрів відповідно до Регламенту ЮНСІТРАЛІ? Дайте відповідь з посиланням на відповідні його норми.

Завдання № 6

А) Якому органу чи особам надано право на визначення компетенції третейського суду? Знайдіть в законі відповідні норми.

Б) Чи має процесуальне право третейський суд на визначення допустимості, належності, істотності та значущості будь-якого доказу? Знайдіть в законі відповідні норми.

В) Які норми має право застосовувати третейський суд по суті спору? Знайдіть в законі відповідну вказівку.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ (ДЛЯ ПЕРШОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ)

1. Розгляд внутрішніх господарських спорів між підприємствами і підприємцями в Російській Федерації та в Україні.
2. Особливості “публічного” арбітражу в Україні.
3. Порівняльна характеристика між арбітражами та судами загальної юрисдикції в Україні.
4. Розмежування між системою державних судів в Україні й такими, які виходять за національні кордони.
5. Розмежування між комерційним і некомерційним договором.
6. Поняття комерційного договору.
7. Конфіденційність в арбітражному провадженні.
8. Третейські суди як різновид юрисдикційних органів, які вправі вирішувати спори.
9. Особливості статусу третейських судів.
10. Принципи створення, діяльності третейських судів.
11. Підстави для розгляду третейськими судами спорів між суб'єктами підприємницької діяльності.
12. Види міжнародних комерційних третейських судів.

13. Види комерційного арбітражу: випадковий та інституційний.
14. Місце інституційного арбітражу і його формування.
15. Еволюція інституційного арбітражу, спеціалізація постійно діючих арбітражів.
16. Арбітражі загальної юрисдикції, предмет їх розгляду.
17. Арбітражі з спеціальною (обмеженою) юрисдикцією та їх компетенція. Класифікація міжнародних комерційних третейських судів та критерії такої класифікації.
18. Арбітражі ad hoc. Сутність арбітражу ad hoc.
19. Особливості організації арбітражу ad hoc та формування його складу. Повноваження складу третейського суду ad hoc.
20. Постійно діючі міжнародні комерційні третейські суди.
21. Відмежування постійно діючих міжнародних комерційних третейських судів від арбітражів ad hoc.
22. Організаційна структура постійно діючих комерційних третейських судів та мета їх існування і діяльності.
23. Арбітражні організації чи установи та мета їх створення і функціонування. Особливості та підстави функціонування постійних арбітражних (третейських) органів.
24. Зародження інституту третейського суду в стародавні часи.
25. Співвідношення інституту третейських судів та державного судочинства у стародавні часи.
26. Роль третейського розгляду в період формуванням держави і судової системи як невід'ємної частини системи примусу та за часів розвитку капіталістичних відносин.
27. Арбітражний розгляд як перша форма цивілізованого розгляду спорів, момент виникнення такої форми розгляду спорів. Інститут третейського суду як перша форма правосуддя.
28. Історія розвитку інституту міжнародного комерційного арбітражу.
29. Розвиток арбітражу за часів середньовіччя.
30. Арбітраж як засіб вирішення спорів в Європі в епоху середньовіччя. Зародження звичаєвого торговельного права в епоху середньовіччя та поширення його концепції на сьогодення.
31. Арбітраж у період абсолютних монархій в XVI–XVIIст.
32. Арбітраж у період розвитку торгівлі в XVIII–XX ст.

33. Розвиток законодавства про арбітраж і арбітражну практику та вплив цих факторів на юридично-соціальне розуміння арбітражу.
34. Торговий і морський арбітраж у XVIII–XIX ст.
35. Арбітраж у Росії на початку XIX ст.
36. Сутність сучасного міжнародного комерційного арбітражу та форми його діяльності.
37. Суб'єкти створення постійно діючих арбітражних судів та підстави їх діяльності.
38. Адмініструємі арбітражні суди та їх місце в системі постійно діючих арбітражних судів і судів ad hoc.
39. Особливості арбітражного законодавства Франції, Бельгії, Англії, Голландії і Швейцарії та вплив їх на специфіку міжнародного комерційного арбітражу.
40. Історія розвитку арбітражу в країнах Європи та Америки: Франція, Англія, Сполучені Штати Америки,
41. Етапи розвитку американського арбітражу в XX ст.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ (ДЛЯ ДРУГОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ)

1. Остаточність рішення комерційного арбітражу.
2. Статус рішення арбітрів для сторін.
3. Порядок (процедура) вирішення третейськими судами спорів.
4. Принципи виконання рішень третейських судів.
5. Виконання суддями третейських судів своїх обов'язків.
6. Особливості призначення суддів третейських судів.
7. Особливості застосування чинних у певній країні процесуальних норм третейськими судами.
8. Загальні принципи відправлення правосуддя третейськими судами.
9. Рішення третейських судів та відмежування їх від рішень судів загальної юрисдикції.
10. Терміновість арбітражу.
11. Строки арбітражного розгляду справи.
12. Припинення арбітражного розгляду справи.
13. Процедура випадкового арбітражу.

14. Наявність власних правил процедури, порядок утворення складу арбітражу і вирішення комерційних спорів.
15. Рішення третейського суду асі Бос.
16. Особливості арбітражного процесу третейського суду асі Бос.
17. Процедура розгляду спору третейського суду асі Бос.
18. Арбітражні угоди, в яких передбачається арбітраж асі Бос та питання, що вирішуються в цих угодах.
19. Регламенти, які рекомендуються для застосування арбітражами асі Бос та призначення цих регламентів.
20. Умови застосування положень того чи іншого регламенту при арбітражі асі Бос.
21. Питання повноваження третейського суду після виконання арбітражем асі Бос своїх обов'язків.
22. Оформлення угоди сторін щодо способу розгляду спору.
23. Арбітражне застереження. Місце арбітражного застереження в контракті. Зміст арбітражної угоди щодо різновиду регламентів або домовленості сторін.
24. Міжнародні угоди, що передбачають примусове виконання арбітражних рішень.
25. Підстави, за яких суд може скасувати арбітражне рішення чи відмовити в його визнанні і виконанні.
26. Положення щодо юридичної сили рішення арбітра в Римському цивільному праві на початку римської історії.
27. Способи забезпечення виконання рішення арбітра в Римському цивільному праві.
28. Порядок обрання та затвердження арбітра в Римській державі.
29. Суб'єкти обрання арбітра в стародавньому Римі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Закон* України “Про міжнародний комерційний арбітражний суд” від 24.02.1994 р.
2. *Закон* України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” від 23.09.1994 р.

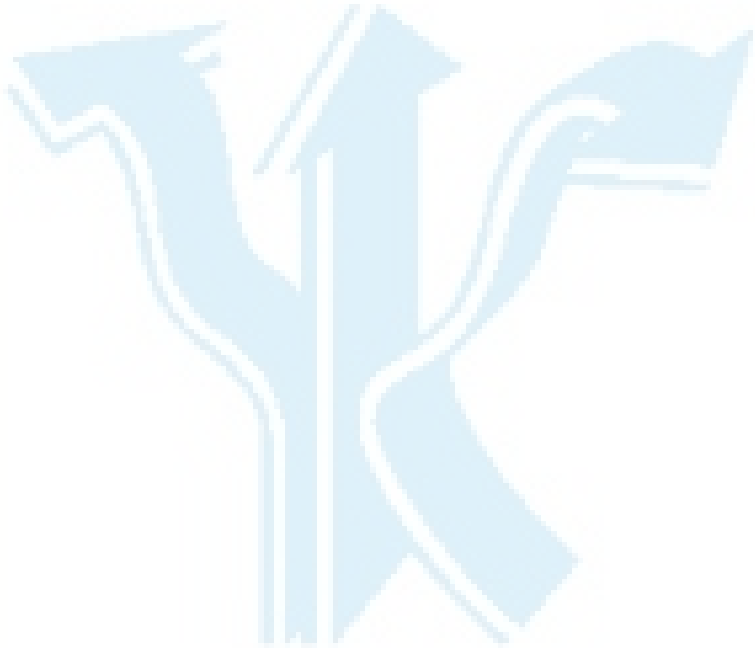
3. *Положення* про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Наказ МЗЕЗТорг України № 75.
4. *Типовий закон ЮНСІТРАЛ* “Про міжнародний торговий арбітраж” (1985 р.).
5. *Нью-Йоркська конвенція* о признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений 1958 г.
6. *Женевський Протокол* про арбітражні застереження 1923 р.
7. *Женевська конвенція* про виконання арбітражних рішень 1927 р.
8. *Московська конвенція* про вирішення арбітражним шляхом цивільно-правових спорів, які впливають з відносин економічного та науково-технічного співробітництва 1972 р.
9. *Київська конвенція* про порядок вирішення спорів, пов’язаних із здійсненням господарчої діяльності 1992 р.
10. *Європейська конвенція* про зовнішньоторговельний арбітраж 1961 р.
11. *Міжамериканська конвенція* про міжнародний комерційний арбітраж 1975 р. (Панама).
12. *Вашингтонська конвенція* про врегулювання інвестиційних спорів між державами і фізичними та юридичними особами інших держав 1965 р.
13. *Погоджувальний Регламент ЮНСІТРАЛ*.
14. *Регламент Арбітражного інституту Торговельної палати м. Стокгольма*.
15. *Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України*.
16. *“Бейкер и Макензи”*: Международный коммерческий арбитраж. Государства Центральной и Восточной Европы и СНГ. — М.: БЕК, 2001. — 522 с.
17. *Лебедев С. Н.* Международное сотрудничество в области коммерческого арбитража. — М., 1979.
18. *Лебедев С. Н.* Международный коммерческий арбитраж: компетенция арбитров и соглашение сторон. — М.: 1988. — 122 с.
19. *Комаров В. В.* Международный коммерческий арбитраж. — Харьков: Основа, 1995. — 304 с.
20. *Минаков А. И.* Арбитражные соглашения и практика рассмотрения внешнеэкономических споров. — М., 1985.
21. *Шмиттгофф К.* Экспорт: право и практика международной торговли. — М., 1993.

22. *Международное частное право: Учеб. пособие* / Под ред. Г. Н. Дмитриева. — М.: Юрист, 1993.
23. *Международный коммерческий арбитраж: Законы Украины, международные конвенции, ИНКОТЕРМС 1990, ТПП Украины.* — К., 1995.
24. *Цират А. В., Цират Г. А. Международный арбитраж как способ разрешения внешнеэкономических споров.* — К., 1997.
25. *Цират Г. А. Міжнародний комерційний арбітраж: Навч. посіб.* — К., 2002.

Додаткова

26. *Авсієвич А. В. Практика вирішення спорів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності: Дис. ... наук. ступ. д-ра філософії в галузі права.* — К., 2005. — 216 с.
27. *Висоцька О. До проблеми: міжнародна арбітражна практика // Персонал.* — 2005. — № 1. — С. 85–87.
28. *Діковська І. А. Про деякі питання застосування застереження про публічний порядок під час визнання та виконання іноземних арбітражних рішень // Вісн. господар. судочинства.* — 2005. — № 4. — С. 152–158.
29. *Канашевский В. А. Методы установления применимого права в практике международного коммерческого арбитража // Журн. рос. права.* — 2007. — № 5. — С. 114–122.
30. *Кисельова Т. Підвідомчість міжнародному комерційному арбітражу спорів за участю держави // Право України.* — 2006. — № 8. — С. 52–56.
31. *Кузьменко С. А. Проблеми вдосконалення правового регулювання діяльності міжнародного комерційного арбітражу: Дис. ... наук. ступ. д-ра філософії в галузі права.* — К., 2005. — 150 с.
32. *Мамон З. Проблеми визачення права, що підлягає застосуванню при вирішенні суперечок міжнародним комерційним арбітражем // Підприємництво, господарство і право.* — 2005. — № 8. — С. 32–34.
33. *Матвійчук В. К., Хар І. О. Міжнародний комерційний арбітраж: Практикум у семи книгах.* — К.: КНТ, 2007. — 308 с.
34. *Притика Ю. Актуальні проблеми застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі // Підприємництво, господарство і право.* — 2004. — № 8. — С. 16–20.

35. *Розенберг М.* Договор займа в практике Международного коммерческого арбитражного суда при Торгово-промышленной палате РФ // Хоз-во и право. – 2005. – № 12. – С. 98–107.
36. *Шмельова-Мата О.* Міжнародний комерційний арбітраж: арбітражна угода і зміна осіб у зобов'язанні // Юрид. журн. – 2004. – № 2. – С. 185–191.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Міжнародний комерційний арбітраж”	5
Зміст дисципліни “Міжнародний комерційний арбітраж”	6
Теми контрольних робіт.....	15
Вказівки до виконання контрольної роботи	17
Практичні завдання.....	19
Питання для самоконтролю для першого змістового модуля.....	21
Питання для самоконтролю для другого змістового модуля.....	23
Список літератури	24

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп'ютерне верстання *А. М. Голянда*

Зам. № ВКЦ-4220

Формат 60x84/₁₆. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, пр. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*